

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

НАКАЗ

06 08 2014 р.

м. Київ

№ 906

Про запровадження всеукраїнського науково-педагогічного експерименту за темою: «Психолого-педагогічні засоби оцінки рівнів сформованості компетентностей молодших школярів як чинник управління якістю навчання в системі розвивальної освіти»

На виконання постанови Кабінету Міністрів України від 20 квітня 2011 р. № 462 «Про затвердження Державного стандарту початкової загальної освіти», наказу Міністерства освіти і науки України від 6 серпня 2013 р. № 1106 «Про затвердження Плану заходів Міністерства освіти і науки щодо розвитку психологічної служби на період до 2017 року», відповідно до пунктів 2.5, 2.7, 2.10 Положення про порядок здійснення інноваційної освітньої діяльності, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 7 листопада 2000 р. № 522, зареєстрованого у Міністерстві юстиції України 26 грудня 2000 р. за № 946/5167 (у редакції наказу Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від 30 листопада 2012 р. № 1352), клопотань Департаменту освіти і науки, молоді та спорту Київської міської державної адміністрації від 17.12.2013 р. № 063-11-04/1803, Департаменту науки і освіти Харківської обласної державної адміністрації від 27.11.2013 р. № 0407-5616, Департаменту освіти, науки, сім'ї, молоді та спорту Івано-Франківської обласної державної адміністрації від 23.08.2013 р. № 918/01-17/01, Інституту психології імені Г.С. Костюка Національної академії педагогічних наук України від 27.01.2014 р. № 96-01-12, висновків науково-методичної комісії з педагогіки та методики початкового навчання Науково-методичної Ради з питань освіти Міністерства освіти і науки України від 27 лютого 2014 р. (протокол № 2), з метою створення комплексу психолого-педагогічних засобів оцінки рівнів сформованості компетентностей молодших школярів

НАКАЗУЮ:

1. Затвердити як такі, що додаються:

1.1. Заявку на проведення дослідно-експериментальної роботи за темою: «Психолого-педагогічні засоби оцінки рівнів сформованості компетентностей молодших школярів як чинник управління якістю навчання в системі розвивальної освіти» на 2014 – 2018 рр.

1.2. Програму дослідно-експериментальної роботи «Психолого-педагогічні засоби оцінки рівнів сформованості компетентностей молодших школярів як чинник управління якістю навчання в системі розвивальної освіти» на 2014 – 2018 рр.

1.3. Перелік навчальних закладів, що беруть участь у дослідно-експериментальній роботі.

2. Авторам ініціативи (Комунальний вищий навчальний заклад «Харківська академія неперервної освіти» та Незалежний науково-методичний центр «Розвивальне навчання»), учасникам дослідження (Інститут післядипломної педагогічної освіти Київського університету імені Бориса Грінченка, Івано-Франківський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти, Українська асоціація «Розвивальне навчання») забезпечити організаційно-методичну роботу згідно з програми експерименту та подавати в письмовій та електронній формі звіти, що затверджені науковим керівником (Максименко С. Д.), про завершення відповідних етапів дослідно-експериментальної роботи до Інституту інноваційних технологій і змісту освіти.

3. Інституту психології імені Г.С. Костюка Національної академії педагогічних наук України (за згодою) забезпечити наукове керівництво науково-дослідною роботою за вищезазначеною темою.

4. Керівникам загальноосвітніх навчальних закладів, що беруть участь у дослідно-експериментальній роботі, спільно з авторами ініціативи та науковими консультантами подавати у письмовій та електронній формі звіти про завершення відповідних етапів дослідно-експериментальної роботи на розгляд до Київського, Харківського та Івано-Франківського закладів післядипломної освіти педагогічних кадрів.

5. Інституту інноваційних технологій і змісту освіти:

5.1. Забезпечити загальну координацію дослідно-експериментальної роботи за темою: «Психолого-педагогічні засоби оцінки рівнів сформованості компетентностей молодших школярів як чинник управління якістю навчання в системі розвивальної освіти».

5.2. Розглядати звіти наукового керівника (Максименко С. Д.) про завершення відповідних етапів дослідно-експериментальної роботи на засіданнях ученої ради Інституту інноваційних технологій і змісту освіти, при необхідності вносити корективи в реалізацію дослідно-експериментальної роботи.

5.3. У листопаді 2018 року на засіданні вченої ради заслухати звіт наукового керівника та робочої групи дослідження про завершення дослідно-експериментальної роботи та подати його на розгляд до Колегії Міністерства освіти і науки України.

5.4. Департаменту освіти і науки, молоді та спорту Київської міської державної адміністрації (Фіданян О.Г.), Департаменту науки і освіти Харківської обласної державної адміністрації (Бабічев А. В.), Департаменту освіти, науки, сім'ї, молоді та спорту Івано-Франківської обласної державної адміністрації (Дерев'янка С. М.) надавати організаційну допомогу загальноосвітнім навчальним закладам, що працюють за системою розвивального навчання та беруть участь у дослідно-експериментальній роботі.

6. Контроль за виконанням цього наказу залишаю за собою.

Заступник Міністра

П. Б. Полянський

ЗАТВЕРДЖЕНО

Наказ Міністерства освіти і науки
України

№ _____

ЗАЯВКА

на проведення дослідно-експериментальної роботи

за темою

**«Психолого-педагогічні засоби оцінки рівнів сформованості
компетентностей молодших школярів як чинник управління якістю
навчання в системі розвивальної освіти»**

Наукове обґрунтування та основні ідеї проекту

Діагностика якості освіти та розробка контрольно-вимірювального інструментарію є однією з центральних ланок продуктивного розв'язання завдань сучасної освіти. Відповідно до нової редакції Державного стандарту початкової загальної освіти (2011 р.) основним критерієм визначення якості початкової освіти повинна стати сформованість предметних, міжпредметних і ключових компетентностей молодших школярів. Згідно з основними ідеями особистісно зорієнтованої парадигми, що підтримується провідними фахівцями в галузі освіти (І. Бех, С. Максименко, С. Подмазін, О. Савченко, М. Холодна, Ю. Швалб, І. Якиманська та інші), умови шкільного середовища повинні забезпечувати дитині повноцінний розвиток у максимально можливому діапазоні зростання її індивідуальних психологічних ресурсів. Практична реалізація цього підходу створює умови для опанування кожною дитиною ключовими та предметними компетентностями для успішної адаптації до життя в суспільстві.

Оцінка рівнів сформованості ключових, предметних та міжпредметних компетентностей може стати діагностичним інструментарієм не тільки

розвитку учня, а й організації навчально-виховного процесу, у цілому. У свою чергу, це дозволить здійснювати навчання на діагностичній основі.

Становлення ключових і предметних (міжпредметних) компетентностей в учнів – це процес, який прямо залежить від компетентностей учителя. Тому розробка психолого-педагогічних засобів оцінки рівня сформованості компетентностей в учнів включатиме як свою складову й підготовку педагогічних кадрів до конкретної роботи. Головне завдання – переорієнтувати педагогів від інформаційного підходу в навчанні до компетентнісного. Робота методичних служб має бути спрямована на те, щоб через систему практикумів, тренінгів й використання електронних ресурсів (електронні методичні посібники з питань організації навчального співробітництва й навчальної діяльності) допомогти вчителю виділити компетентності учнів як предмет своєї педагогічної діяльності.

Оскільки діагностика розвитку учня органічно пов'язана з корекційно-розвивальною складовою діяльності психолога та вчителя, її логічно розглядати як невід'ємну частину психолого-педагогічного супроводу. Поняття «психологічний супровід» у контексті даного дослідження є досить продуктивним і зручним у використанні з таких міркувань: при оцінці ефектів педагогічної системи передбачається, що система в шкільній практиці реалізується грамотно, а отже, за дотримання інших умов педагогічний процес реагує на індивідуально-психологічні особливості учнів. Тому для виявлення індивідуальних особливостей у розвитку та визначення відповідних корекційно-розвивальних заходів, як зі змістовного, так і з організаційного боку, потрібна єдина схема. Такою схемою може бути психолого-педагогічний статус школяра (М. Бітянова, С. Коробко та інші). Психолого-педагогічний статус школяра є системою психологічних характеристик школяра, які можна оцінити з точки зору заданих шкільним середовищем психолого-педагогічних вимог. У цю систему включаються ті параметри психічного життя школяра, урахування яких необхідно для створення сприятливих соціально-психологічних умов навчання та розвитку. Психолого-педагогічні вимоги до

змісту статусу – це своєрідні «шкільні нормативи» оцінки реального стану і перспектив навчання школяра.

Психолого-педагогічний статус школяра, будучи ядром діагностичної програми, по-перше, своїм змістом співвідноситься з вагомими для віку компетенціями, і це дозволяє при аналізі експериментальних матеріалів використовувати компетентнісний ракурс; по-друге, дозволяє реалізувати системний підхід до діагностики результатів розвитку учня; по-третє, відкриває можливість повноцінно реалізувати принцип аналізу експериментальних фактів у їх динаміці. Психолого-педагогічний статус включає в себе два співвіднесених один з одним показники.

Перший показник – набір характеристик, що описують особливості досягнень у розвитку різних сфер індивіда. До нього включені такі параметри: пізнавальна сфера; особливості спілкування і поведінки; особливості мотиваційно-особистісної сфери; особливості системи ставлення до світу та до самого себе. Цей набір характеристик універсальний для учнів кожного класу початкової школи. При цьому від класу до класу змінюється роль і значення заданих характеристик.

Другий показник – це психолого-педагогічні вимоги до рівня розвитку якостей за згаданими параметрами, вимоги до змісту статусу учня. Точкою відліку для визначення розвитку на будь-який момент виступає рівень, досягнутий до кінця вікового періоду в оптимальних умовах навчання і виховання. Беручи до уваги матеріали теоретичних і експериментальних досліджень (наукові школи Д. Ельконіна – В. Давидова, С. Максименка, О. Венгера, роботи М. Поддьякова, В. Котирло, С. Ладивір та інші), до змісту діагностичних процедур слід включити визначення рівнів сформованості:

у пізнавальній сфері – навчальної діяльності (її основних структурних компонентів) та основних новоутворень (визначення способів розв'язання певного типу завдань та їх усвідомлення, рівень розвитку розумового плану дій, рівень розвитку узагальнень);

у сфері спілкування і поведінки – володіння прийомами й навичками ефективного міжособистісного спілкування з однолітками, установлення адекватних рольових відносин з педагогами, моральне регулювання поведінки;

у мотиваційно-особистісній сфері – розвинена пізнавальна активність, стійкий емоційний стан;

у сфері відносин – стійка позитивна самооцінка, емоційно-позитивне сприйняття учнем своїх стосунків з важливими для нього людьми.

Можна стверджувати, що найбільш широкого вивчення ці сфери зазнали в умовах генетико-моделюючого психолого-педагогічного експерименту, який проводився в 70 – 80 роках ХХ ст. в Харківському державному університеті та Харківському педагогічному інституті. На основі проведених досліджень була створена психолого-педагогічна система розвивального навчання (Д. Ельконін, В. Давидов, В. Рєпкін, О. Дусавицький та інші). Дослідження мотиваційно-особистісної сфери, сфери відносин у молодшому шкільному віці вивчалися провідними вченими Інституту психології імені Г.С. Костюка (С. Максименко, Ю. Машбіц та інші). Класи, у яких навчальний та виховний процес розгортається за системою розвивального навчання, достатньо широко представлені в Україні для організації дослідження з питань формування ключових і предметних компетентностей у молодших школярів. Загальна теоретична база зазначених вище вітчизняних наукових шкіл дозволяє успішно поєднувати компетентнісний та особистісно зорієнтований підходи в навчанні в межах завдань педагогічної діяльності вчителя.

Розроблений у результаті даного експерименту комплекс психолого-педагогічних засобів для здійснення моніторингу дозволить адміністрації школи, психологу і педагогу, незалежно від освітньої технології, що використовується в навчальному закладі, оцінювати рівні формування ключових і предметних компетентностей учнів молодших класів загальноосвітньої школи на різних етапах і проводити відповідну коригувальну роботу.

Це створить реальну можливість впевнено реалізовувати особистісно зорієнтований і компетентнісний підходи, заявлені в новій редакції Державного стандарту початкової загальної освіти, в інноваційній розвивальній освіті.

Об'єкт дослідження – управління розвитком учнів початкових класів у системі розвивального навчання Ельконіна – Давидова.

Предмет дослідження – психолого-педагогічні засоби оцінки рівнів сформованості ключових (уміння вчитися) і предметних (комунікативної та математичної) компетентностей молодших школярів та функціональні особливості навчального процесу.

Мета дослідження – удосконалення умов розвитку дітей молодшого шкільного віку шляхом розробки та впровадження в навчальний процес комплексу психолого-педагогічних засобів оцінки рівнів сформованості компетентностей молодших школярів.

Основна гіпотеза дослідження – комплекс психолого-педагогічних засобів оцінки рівнів сформованості компетентностей молодших школярів може стати найважливішим чинником управління якістю навчання в системі розвивальної освіти за умови його використання для корекції педагогічної діяльності вчителя та розробки програм розвитку учнів шкільним психологом.

Завдання дослідження:

1. Розробити концепцію психолого-педагогічних засобів оцінки рівнів сформованості компетентностей молодших школярів у системі розвивальної освіти.

2. Розробити та провести апробацію пакету контрольно-діагностичних матеріалів для забезпечення моніторингу становлення ключових і предметних компетентностей.

3. Визначити умови використання комплексу психолого-педагогічних засобів оцінки рівнів сформованості компетентностей молодших школярів вчителями початкових класів.

4. Визначити умови використання комплексу психолого-педагогічних засобів оцінки рівнів сформованості компетентностей молодших школярів шкільними психологами.

5. Розробити систему практикумів, тренінгів й електронних методичних посібників для підготовки вчителів, шкільних психологів та шкільної адміністрації до використання комплексу психолого-педагогічних засобів оцінки рівнів сформованості компетентностей молодших школярів у системі розвивальної освіти.

Теоретико-методологічна основа дослідження

Нормативна база:

- Закони України «Про освіту», «Про загальну середню освіту», «Про наукову і науково-технічну діяльність», «Про авторське право і суміжні права», «Про наукову і науково-технічну експертизу».
- Постанова Кабінету Міністрів України від 20.04.2011 за № 462 «Про затвердження Державного стандарту початкової загальної освіти».
- Положення про порядок здійснення інноваційної діяльності, затверджене наказом Міністерства освіти і науки України від 07.11.2000 № 522 (у редакції наказу Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від 30.11.2012 за № 1352).
- Наказ Міністерства освіти і науки України від 06.08.2013 №1106 «Про затвердження Плану заходів Міністерства освіти і науки щодо розвитку психологічної служби на період до 2017 року»
- Постанова Президії АПН України «Про результати наукової розробки та дослідно-експериментальної апробації системи розвивального навчання в Україні» від 22.05.2001 (протокол № 1-7/5-65).
- Наказ Міністерства освіти і науки України від 24.07.2001 № 552 «Про підсумки застосування психолого-педагогічної системи «Розвивальне навчання» (Ельконіна Д.Б., Давидова В.В. та інших) у загальноосвітніх закладах України».

Науково-методологічна база:

- загальнонаукові принципи діалектики, системності та історизму;
- основні положення культурно-історичної психології щодо розвитку вищих психічних функцій (Л. Виготський, П. Зінченко, С. Максименко, Д. Ельконін та ін.);
- психолого-педагогічні теорії засвоєння знань (П. Гальперін, С. Рубінштейн та ін.);
- теорія навчальної діяльності (О. Леонт'єв, В. Давидов, Д. Ельконін, С. Максименко, В. Рєпкін, Ю. Швалб та ін.);
- теорія педагогічної діяльності в системі розвивального навчання (О. Дусавицький, М. Камінська, В. Рєпкін, Н. Рєпкіна та ін.);
- психолого-педагогічні теорії моніторингу (Г. Єльнікова, Є. Заїка, О. Ляшенко, П. Нежнов, О. Орлов, В. Рєпкін, С. Подмазін, С. Шишов та ін.);
- принципи кваліметрії щодо оцінювання якості освіти (О. Ануфрієва, Г. Дмитренко, Г. Єльнікова, В. Олійник та ін.);
- теорія та методика особистісно зорієнтованого підходу до організації навчально-виховного процесу (І. Бех, Н. Бібік, С. Подмазін, О. Савченко, І. Якиманська та ін.);
- теорія компетентнісного підходу до організації навчально-виховного процесу (В. Краєвський, О. Крисан, О. Локшина, О. Пометун, Д. Равен, О. Савченко, А. Хуторський, С. Шишов та ін.);
- теорія і методика моделювання управлінської діяльності (В. Пікельна, Н. Хміль, В. Штофф та ін.);
- закономірності самоорганізації в соціально-педагогічних системах (Р. Акофф, І. Пригожин, П. Третьяков, Т. Шамова та ін.).

База практичного дослідження

- Харківська спеціалізована школа I – III ступенів № 85 Харківської міської ради Харківської області (директор Кутнякова Н.В.);

- Харківська загальноосвітня школа I – III ступенів № 122 Харківської міської ради Харківської області (директор Гаврилова І.А.);
- Харківський лицей № 161 «Імпульс» Харківської міської ради Харківської області (директор Рибальченко В.В.);
- Київський Кловський лицей іноземних мов № 77 Київської міської ради (директор Співакова І.Б.);
- Київська спеціалізована школа I – III ступенів № 239 Київської міської ради (директор Гриценко А.І.);
- Косівська загальноосвітня школа I – III ступенів № 1 Косівської районної ради Івано-Франківської області (директор Грималюк Г.М.).

На наступних етапах передбачається розширення бази дослідження.

Методи дослідження

Теоретичні методи – аналіз наукових джерел з проблеми дослідження; аналіз практичного досвіду моніторингу навчальних компетентностей та моніторингу навчального процесу за системою розвивального навчання; теоретичне моделювання при визначенні мети, предмета, завдань дослідження, формулюванні гіпотези.

Практичні методи дослідження – спостереження, вивчення учнівських робіт, бесіди; формуючий психолого-педагогічний експеримент; аналіз навчально-методичної документації; методи математичної статистики для обробки експериментальних даних; узагальнення отриманих результатів.

Наукова новизна дослідження полягає в тому, що *вперше*:

– розробляється комплекс психолого-педагогічних засобів оцінки рівнів сформованості компетентностей молодших школярів як чинник управління якістю навчання, на відміну від традиційних засобів контролю і оцінки рівня засвоєння навчального матеріалу;

– визначаються організаційні та педагогічні умови використання комплексу психолого-педагогічних засобів оцінки рівнів сформованості компетентностей молодших школярів вчителями початкових класів для розв'язання завдання вдосконалення та корекції навчального процесу;

– доводиться значення комплексу психолого-педагогічних засобів оцінки рівнів сформованості компетентностей молодших школярів для проектування освітнього простору психічного розвитку молодших школярів у системі розвивальної освіти.

Теоретичне значення експерименту полягає:

– у подальшому розвитку психолого-педагогічної концепції становлення молодшого школяра як суб'єкта навчальної діяльності через формування ключових компетентностей;

– у визначенні умов вдосконалення педагогічної діяльності вчителів шляхом установа механізмів зворотного зв'язку через використання в навчальному процесі комплексу психолого-педагогічних засобів оцінки рівнів сформованості компетентностей молодших та в моделюванні освітнього простору як умови психічного розвитку дитини в молодшому шкільному віці.

Практичне значення експерименту полягає:

– у розробці комплексу психолого-педагогічних засобів оцінки рівнів сформованості компетентностей молодших школярів; створенні паперових і електронних методичних посібників для вчителів початкових класів і шкільних психологів з питань удосконалення навчальної діяльності учнів;

– у розробці практичного курсу для вчителів та студентів педагогічних спеціальностей з використання комплексу психолого-педагогічних засобів оцінки рівнів сформованості компетентностей молодших школярів.

Етапи та строки проведення експерименту

1. Організаційно-підготовчий етап (серпень 2014 р. – вересень 2014 р.):

– аналіз наукових джерел з теми дослідження, оцінка рівня дослідження різних аспектів проблеми українськими і зарубіжними науковцями;

– опис та аналіз компетентнісної моделі навчально-виховного процесу в системі розвивального навчання як системи, спрямованої на формування навчальної діяльності;

- узгодження зі школами, що складають базу експерименту, програм експериментальної роботи;
- організація координації установ-учасників експерименту, укладання договорів;
- розробка відповідних сторінок на сайтах установ-учасників експерименту;
- підбиття підсумків організаційно-підготовчого етапу експерименту.

2. Концептуально-діагностичний етап (жовтень 2014 р. – грудень 2014 р):

- розробка і теоретичне обґрунтування комплексу психолого-педагогічних засобів оцінки рівнів сформованості компетентностей молодших школярів в умовах формування навчальної діяльності;
- опис взаємозалежності сформованості рівня навчальної діяльності і сформованості ключової компетентності вміння вчитися та предметних компетентностей;
- розробка та опис організації моніторингу формування предметних та ключових компетентностей в учнів початкових класів;
- розробка базового діагностичного пакету для визначення рівнів сформованості ключової компетентності вміння вчитися;
- розробка та проведення семінарів для вчителів початкових класів, заступників директорів та психологів експериментальних шкіл з питань моніторингу формування навчальної діяльності учнів, ключових і предметних компетентностей та використання електронного методичного посібника в роботі вчителя;
- висвітлення результатів концептуально-діагностичного етапу в психолого-педагогічних журналах, на відповідних сторінках сайтів установ-учасників експерименту;
- підбиття підсумків концептуально-діагностичного етапу експерименту.

3. Формуючий етап (січень 2015 – червень 2017):

- проведення формуючого експерименту в других – четвертих класах шкіл-учасниць дослідно-експериментальної роботи щодо формування ключових та предметних компетентностей в умовах моніторингу навчальної діяльності учнів та педагогічної діяльності вчителя;
- апробація діагностичного пакету для визначення рівнів сформованості ключової компетентності вміння вчитися (2 – 4 класи);
- апробація контрольно-діагностичних робіт для визначення сформованості рівнів предметних компетентностей (2 – 4 класи);
- розробка електронного методичного посібника для вчителів з питань організації навчального співробітництва та навчальної діяльності учнів;
- розробка та апробація методичних рекомендацій для вчителів та шкільних психологів щодо вдосконалення навчально-виховного процесу та організації коригувальної роботи з учнями на основі даних психолого-педагогічного моніторингу (посібник);
- подання посібника для вчителя щодо організації коригувальної роботи з учнями на основі даних психолого-педагогічного моніторингу в МОН України для отримання відповідного схвалення для використання в загальноосвітніх закладах;
- проведення семінарів для вчителів початкових класів, заступників директорів та психологів експериментальних шкіл щодо поточних та кінцевих результатів формуючого експерименту та вдосконалення навчально-виховного процесу;
- регулярне висвітлення результатів дослідження в психолого-педагогічних журналах (не менш ніж один раз на рік) та на VII і VIII конференціях Всеукраїнської асоціації «Розвивальне навчання»;
- підбиття підсумків формуючого етапу експерименту.

4. Контрольний етап (липень 2017 – жовтень 2017):

- унесення уточнень у розроблений комплекс психолого-педагогічних процедур діагностики ключових та предметних компетентностей за результатами експерименту;
- подання збірників контрольно-діагностичних робіт для визначення рівнів сформованості предметних компетентностей у МОН України на отримання відповідного грифа для використання в загальноосвітніх закладах;
- подання електронного методичного посібника для вчителів з питань організації навчального співробітництва та навчальної діяльності учнів у МОН України на отримання відповідного грифа для використання в загальноосвітніх закладах;
- проведення всеукраїнських науково-методичних та науково-практичних семінарів щодо впровадження моделі моніторингу ключових та предметних компетентностей у загальноосвітніх навчальних закладах, що працюють за системою розвивального навчання Ельконіна – Давидова;
- підбиття підсумків контрольного етапу експерименту.

5. Узагальнюючий етап (листопад 2017 – червень 2018):

- опис у навчально-методичному посібнику концепції моніторингу та комплексу психолого-педагогічних процедур діагностики ключових та предметних компетентностей, методичного інструментарію діагностики та змістовних зв'язків результатів моніторингу з корекційно-розвивальною практикою на різних етапах навчання школярів, кваліфікації результатів моніторингу як вимірювача досягнень в оволодінні ключовими і предметними компетентностями;
- подання навчально-методичного посібника «Моніторинг формування ключових та предметних компетентностей молодших школярів як засіб управління якістю навчання в системі розвивальної освіти» в МОН України для отримання відповідного грифа для використання в загальноосвітніх закладах;

– висвітлення та обговорення результатів дослідно-експериментальної роботи за темою «Психолого-педагогічні засоби оцінки рівнів сформованості компетентностей молодших школярів як чинник управління якістю навчання в системі розвивальної освіти» на IX конференції Всеукраїнської асоціації «Розвивальне навчання», на відповідних сторінках сайтів установ-учасників експерименту;

– подання збірника критеріально-орієнтованих тестів для діагностики рівнів сформованості ключової компетентності вміння вчитися в МОН України на отримання відповідного грифа для використання в загальноосвітніх закладах;

– підбиття підсумків узагальнюючого етапу експерименту.

Очікувані результати:

1. Монографія «Становлення предметних та ключових компетентностей у молодших школярів в умовах формування навчальної діяльності».

2. Комплект психолого-педагогічного інструментарію діагностики ключових (вміння вчитися) та предметних (комунікативної, математичної) компетентностей: збірники контрольно-діагностичних робіт для визначення рівнів сформованості предметних компетентностей; збірник критеріально-орієнтованих тестів для діагностики рівнів сформованості ключової компетентності вміння вчитися.

3. Методичні рекомендації для вчителів та шкільних психологів щодо вдосконалення навчально-виховного процесу та організації коригувальної роботи з учнями на основі даних психолого-педагогічного моніторингу.

4. Навчально-методичний посібник для вчителів початкових класів «Моніторинг формування ключових та предметних компетентностей молодших школярів як засіб управління якістю навчання в системі розвивальної освіти».

5. Електронний методичний посібник для вчителів початкових класів з питань організації навчального співробітництва та навчальної діяльності учнів 1 – 4 класів у системі розвивального навчання.

6. Наукові та науково-методичні публікації в психолого-педагогічних журналах за результатами дослідно-експериментальної роботи з теми «Психолого-педагогічні засоби оцінки рівнів сформованості компетентностей молодших школярів як чинник управління якістю навчання в системі розвивальної освіти».

Інформація про авторів наукової ініціативи:

- Інститут психології імені Г. С. Костюка Національної академії педагогічних наук України ;

Установи-учасники дослідження:

- Інститут психології імені Г. С. Костюка Національної академії педагогічних наук України (*наукове керівництво, ініціатор дослідження*);
- Незалежний науково-методичний центр «Розвиваюче навчання» (*ініціатор дослідження*);
- Комунальний вищий навчальний заклад «Харківська академія неперервної освіти» (*ініціатор дослідження*);
- Інститут післядипломної педагогічної освіти Київського університету імені Бориса Грінченка (*учасник дослідження*);
- Івано-Франківський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти (*учасник дослідження*);
- Українська асоціація «Розвивальне навчання» (*учасник дослідження*).

Науково-методичне забезпечення експерименту

Науково-методичну базу експерименту складають наукові праці (монографії), наукові статті, доповіді на науково-практичних конференціях, навчальні програми з розвивального навчання за системою Ельконіна – Давидова для учнів 1 – 4 класів та програми тематичних спецкурсів для

вчителів початкових класів загальноосвітніх шкіл, які працюють за системою розвивального навчання Ельконіна – Давидова.

1. Монографії, наукові статті, доповіді на науково-практичних конференціях (вибірково):

- Давыдов В.В. Теория развивающего обучения. – М.: Интор, 1996.
- Дусавицкий А.К. Развитие личности в учебной деятельности. Изд. 2-ое, испр. и доп. – Харьков, 2008. – 216 с.
- Репкин В.В., Репкина Н.В. Развивающее обучение: теория и практика. Статьи. – Томск: Пеленг, 1997. – 288 с.
- Вісник Харківського національного університету. № 493. Серія психологія. Розвивальне навчання в Україні: стан і перспективи. Матеріали I Всеукраїнської науково-практичної конференції. – Харків: Харківський національний університет, 2000. – 72 с.
- Система розвивального навчання Ельконіна – Давидова в шкільній практиці: науково-методичний збірник. – Харків: ННМЦ «Розвиваюче навчання», 2012. – 196 с.

2. Навчальні програми з розвивального навчання за системою Ельконіна – Давидова для 1 – 4 класів, які пройшли експертизу та отримали грифи «Рекомендовано Міністерством освіти і науки молоді та спорту України»:

- Програма з математики (авт.: Захарова Г.М., Мельник К.І., Жемчужкіна Г.В.) – лист МОНмолодьспорту від 31.08.2012 № 1/11-13889 ;
- Програма з української мови (авт.: Старагіна І.П., Перепелицина О.А., Сосницька Н.П.) – лист МОНмолодьспорту від 31.08.2012 № 1/11-13887 ;
- Програма з російської мови (авт.: Репкін В.В., Восторгова О.В., Некрасова Т.В.) – лист МОНмолодьспорту від 31.08.2012 № 1/11-13886

2. Програми тематичних спецкурсів для вчителів початкових класів розвивального навчання, затверджені ректором Харківської академії неперервної освіти:

- «Система розвивального навчання (Ельконіна – Давидова) в початковій школі: 1 – 4 класи»

Наукове та кадрове забезпечення експерименту

Науковий керівник:

Максименко Сергій Дмитрович, директор Інституту психології імені Г.С. Костюка Національної академії педагогічних наук України, дійсний член Національної академії педагогічних наук України, доктор психологічних наук, професор; конт. тел.: (044) 288 33 20.

Наукові консультанти:

- Швалб Юрій Михайлович, завідувач кафедри соціальної роботи Київського національного університету ім. Т.Г. Шевченка, доктор психологічних наук, професор;
- Покроева Любов Денисівна, ректор Комунального вищого навчального закладу «Харківська академія неперервної освіти», кандидат педагогічних наук;
- Старагіна Ірина Петрівна, завідувачка науково-методичного відділу Незалежного науково-методичного центру «Розвиваюче навчання», кандидат психологічних наук.

Координатори:

- Барабаш Ольга Дмитрівна, проректор з наукової роботи Івано-Франківського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти, кандидат педагогічних наук, доцент;
- Древаль Галина Федорівна, в/о начальника відділу науково-методичного забезпечення змісту початкової і дошкільної освіти Інституту інформаційних технологій і змісту освіти МОН України;
- Воронцова Емілія Валеріївна, начальник відділу науково-педагогічних технологій стратегії розвитку освіти Інституту інформаційних технологій і змісту освіти МОН України;
- Захаров Андрій Володимирович, директор Незалежного науково-методичного центру «Розвиваюче навчання»;
- Кравченко Ганна Юріївна, проректор з наукової та експериментальної роботи Комунального вищого навчального закладу «Харківська академія неперервної освіти», кандидат педагогічних наук, доцент;
- Ковальчук Василь Іванович, завідувач науково-дослідної лабораторії експериментальної педагогіки та педагогічних інновацій Інституту післядипломної педагогічної освіти Київського університету імені Бориса Грінченка, кандидат педагогічних наук, доцент;
- Марінушкіна Олена Євгенівна, директор Харківського інституту гештальт-терапії та психодрами;
- Сосницька Надія Петрівна, старший викладач секції розвивального навчання Комунального вищого навчального закладу «Харківська академія неперервної освіти».

Відповідальні виконавці:

- Перепелицина Олена Анатоліївна, науковий співробітник Незалежного науково-методичного центру «Розвиваюче навчання», кандидат філософських наук;

- Гаврилова Інна Анатоліївна, директор Харківської загальноосвітньої школи I – III ступенів № 122 Харківської міської ради Харківської області;
- Гриценко Анатолій Іванович, директор Київської спеціалізованої школи I – III ступенів № 239 Київської міської ради;
- Грималюк Галина Миколаївна, директор Косівської загальноосвітньої школи I – III ступенів № 1 Косівської районної ради Івано-Франківської області;
- Жемчужкіна Галина Володимирівна, методист Незалежного науково-методичного центру «Розвиваюче навчання»;
- Кутнякова Наталія В'ячеславівна, директор Харківської спеціалізованої школи I – III ступенів № 85 Харківської міської ради Харківської області;
- Мельник Катерина Ігорівна, методист Незалежного науково-методичного центру «Розвиваюче навчання»;
- Рибальченко Валентина Вікторівна, директор Харківського ліцею № 161 «Імпульс» Харківської міської ради Харківської області;
- Співакова Інна Борисівна, директор Київського Кловського ліцею іноземних мов № 77 Київської міської ради.

Матеріально-технічне забезпечення експерименту:

1. Незалежний науково-методичний центр «Розвиваюче навчання», Івано-Франківський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти, Комунальний вищий навчальний заклад «Харківська академія неперервної освіти», Інститут післядипломної педагогічної освіти Київського університету імені Бориса Грінченка та загальноосвітні школи, які складають базу дослідження, у достатній кількості укомплектовані необхідними меблями, сучасними аудіо- та відеозасобами, які широко використовуються в навчальному процесі, зокрема, переносними мультимедійними пристроями, переносними комп'ютерами, мультимедійними проекторами, екранами для

мультимедійних презентацій, стаціонарними персональними комп'ютерами, а також якісним провідним телефонним зв'язком. У всіх названих закладах комп'ютери під'єднані до глобальної інформаційної мережі Internet. У кожному закладі наявний сучасний копіювальний апарат для використання викладачами. Кожний заклад виділяє приміщення (аудиторію) для проведення консультацій з вчителями та інших форм індивідуальної роботи, заявлених у плані експериментальної роботи.

2. Бібліотеки Незалежного науково-методичного центру «Розвиваюче навчання», Івано-Франківського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти, Комунального вищого навчального закладу «Харківська академія неперервної освіти», Інституту післядипломної педагогічної освіти Київського університету імені Бориса Грінченка та загальноосвітніх шкіл, які складають базу дослідження, налічують необхідну кількість (за даними на кожний навчальний рік) підручників та навчальних посібників, методичних посібників для вчителя. У бібліотеках також наявні відповідні періодичні фахові видання.

Науковий керівник:

**Директор Інституту психології
імені Г.С. Костюка Національної
академії педагогічних наук України**

С. Д. Максименко

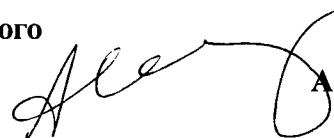
Учасники дослідження:

**Ректор Комунального вищого
навчального закладу «Харківська
академія неперервної освіти»**

Л. Д. Покроєва

**Директор Незалежного науково-методичного
центру «Розвиваюче навчання»**

А. В. Захаров

ЗАТВЕРДЖЕНО

Наказ Міністерства освіти і науки
України

№ _____

**Програма
дослідно-експериментальної роботи
за темою «Психолого-педагогічні засоби оцінки рівнів сформованості компетентностей молодших школярів як
чинник управління якістю навчання в системі розвивальної освіти» на 2014 – 2018 роки**

Завдання дослідження:

1. Розробити концепцію психолого-педагогічних засобів оцінки рівнів сформованості компетентностей молодших школярів у системі розвивальної освіти (виконується в ході організаційно-підготовчого та концептуально-діагностичного етапів дослідження).
2. Розробити та провести апробацію пакету контрольної-діагностичних матеріалів для забезпечення моніторингу становлення ключових і предметних компетентностей (виконується в ході концептуально-діагностичного, формувального та контрольної етапів дослідження).

3. Визначити умови використання комплексу психолого-педагогічних засобів оцінки рівнів сформованості компетентностей молодших школярів вчителями початкових класів (виконується в ході формувального та контрольного етапів дослідження).

4. Визначити умови використання комплексу психолого-педагогічних засобів оцінки рівнів сформованості компетентностей молодших школярів шкільними психологами (виконується в ході формувального та контрольного етапів дослідження).

5. Розробити систему практикумів, тренінгів й електронних методичних посібників для підготовки вчителів, шкільних психологів та шкільної адміністрації до використання комплексу психолого-педагогічних засобів оцінки рівнів сформованості компетентностей молодших школярів у системі розвивальної освіти (виконується в ході концептуально-діагностичного, формувального, контрольного та узагальнювально-підсумкового етапів дослідження).

№ з/п	Зміст роботи	Термін виконання	Очікувані результати
Організаційно-підготовчий етап (серпень 2014 року – вересень 2014 року)			
1	Узгодження зі школами, що складають базу експерименту, програм експериментальної роботи	Серпень 2014	Програми експериментальної роботи в школах, які входять до бази експерименту

2	Організація координації установ – учасників експерименту, укладання договорів, розробка відповідних сторінок на сайтах установ-учасників експерименту	Вересень 2014	Угоди між установами-учасницями експерименту: Інститут психології ім. Г.С. Костюка НАПНУ, КВНЗ «Харківська академія неперервної освіти», Івано-Франківський ОІППО, ІППО Київського університету імені Бориса Грінченка, ННМЦ «Розвиваюче навчання»
3.	Аналіз наукових джерел з теми дослідження, оцінка рівня дослідження різних аспектів проблеми українськими і зарубіжними науковцями	Серпень-вересень 2014	Зведена база та бібліографічний опис наукових джерел з теми дослідження
4.	Аналіз компетентної моделі навчально-виховного процесу в системі розвивального навчання як системи, цілеспрямованої на формування навчальної діяльності	Серпень – вересень 2014	Компетентнісна модель навчально-виховного процесу в системі розвивального навчання (опис)
6	Підготовка звіту про виконання планових завдань експерименту на організаційно-підготовчому етапі	Вересень – початок жовтня 2014	Матеріали звіту

Концептуально-діагностичний етап (жовтень 2014 року – грудень 2014 року)

1	Розробка і теоретичне обґрунтування комплексу психолого-педагогічних засобів оцінки рівнів сформованості компетентностей молодших школярів в умовах формування навчальної діяльності	Жовтень-грудень 2014	Концепція моніторингу формування ключових і предметних навчальних компетентностей в системі розвивального навчання.
2	Теоретичне дослідження взаємозалежності сформованості рівня навчальної діяльності і сформованості ключової компетентності уміння вчитися та предметних компетентностей.	Жовтень-грудень 2014	Опис результатів дослідження у вигляді статей в психолого-педагогічних виданнях
4	Розробка базового пакету психологічних діагностик для визначення рівнів сформованості ключової компетентності уміння вчитися для 1 – 4 класів	Жовтень-грудень 2014	Базовий пакет психологічних діагностик для визначення рівнів сформованості ключової компетентності уміння вчитися для 1 – 4 класів
5	Проведення семінарів або конференції для педагогів, заступників директорів та психологів експериментальних шкіл з питань моніторингу формування навчальної діяльності учнів та ключових і предметних компетентностей	Жовтень-грудень 2014	Семінари на базі КВНЗ «Харківська академія неперервної освіти» за участю співробітників Інституту психології ім. Г.С. Костюка НАПНУ та ННМЦ «Розвиваюче навчання», ХНУ імені В.Н.Каразіна

6	Розробка принципів побудови базових варіантів контрольно-діагностичних робіт для визначення сформованості рівнів предметних компетентностей (мова та математика) в початкових класах	Жовтень-грудень 2014	Контрольно-діагностичні роботи для визначення сформованості рівнів предметних компетентностей з мови та математики (базові варіанти)
7	Висвітлення результатів концептуально-діагностичного етапу в психолого-педагогічних журналах, на відповідних сторінках сайтів установ-учасників експерименту	Листопад - грудень 2014	Наукові та методичні статті за темами концептуально-діагностичного етапу дослідження
8	Підготовка звіту про виконання планових завдань експерименту на концептуально-діагностичному етапі	Грудень 2014	Матеріали звіту
Формувальний етап (січень 2015 року – червень 2017 року)			
1	Проведення формувального експерименту в других класах експериментальних шкіл щодо формування ключових та предметних компетентностей. Апробація пакету психологічної діагностики для визначення рівнів сформованості ключової компетентності уміння вчитися та контрольно-діагностичних робіт для визначення сформованості рівнів	Січень – травень 2015	Діагностичний пакет для визначення рівнів сформованості ключової компетентності уміння вчитися та контрольно-діагностичні роботи для визначення сформованості рівнів предметних компетентностей (2 клас)

	предметних компетентностей		
2	Розробка концепції електронних посібників для вчителя з питань організації навчального співробітництва та навчальної діяльності учнів	Січень – травень 2015	Концепція електронних методичних посібників з питань організації навчального співробітництва та навчальної діяльності учнів початкової школи
4	Розробка електронного методичного посібника для вчителів з питань організації навчального співробітництва та формування навчальної діяльності учнів в 1-му та 2-му класах	Травень – серпень 2015	Електронний методичний посібник для вчителів 2-го класу
5	Розробка методичних рекомендацій для вчителів та шкільних психологів щодо вдосконалення навчально-виховного процесу в 1-му та 2-му класах (організація коригувальної роботи з учнями на основі даних моніторингу)	Травень – серпень 2015	Методичні рекомендації для вчителів та шкільних психологів (1 – 2 клас)
6	Подання методичних рекомендацій для вчителів та шкільних психологів щодо вдосконалення навчально-виховного процесу в 1-му та 2-му класах (організація коригувальної роботи з учнями на основі даних моніторингу), а також електронного методичного посібника для учителя у МОН України для отримання відповідного грифа	Вересень 2015 – січень 2016	Отримання відповідного схвалення МОН України на методичні рекомендації для вчителів та шкільних психологів щодо вдосконалення навчально-виховного процесу в 1-му та 2-му класах

	для використання в загальноосвітніх закладах		
7	Проведення формувального експерименту в третіх класах шкіл-учасниць дослідно-експериментальної роботи щодо формування компетентностей в умовах моніторингу навчальної діяльності учнів та педагогічної діяльності учителя. Апробація пакету психологічної діагностики для визначення рівнів сформованості ключової компетентності уміння вчитися та контрольної-діагностичних робіт для визначення сформованості рівнів предметних компетентностей	Вересень 2015 – травень 2016	Діагностичний пакет для визначення рівнів сформованості ключової компетентності уміння вчитися та контрольної-діагностичні роботи для визначення сформованості рівнів предметних компетентностей (3 клас)
8	Проведення семінарів для педагогів, заступників директорів та психологів експериментальних шкіл щодо поточних та кінцевих результатів формувального експерименту в третьому класі та вдосконалення навчально-виховного процесу, а також з питань використання електронного методичного посібника вчителями	Квітень 2016	Семінари на базі КВНЗ «Харківська академія неперервної освіти», ІППО Київського університету імені Бориса Грінченка, Івано-Франківського ОІППО

9	Розробка електронного методичного посібника для вчителів з питань організації навчального співробітництва та навчальної діяльності учнів в 3-му класі	Травень – серпень 2016	Електронний методичний посібник для вчителів (програми РО для 3-го класу)
10	Розробка методичних рекомендацій для вчителів та шкільних психологів щодо вдосконалення навчально-виховного процесу в 3-му класі (організація коригувальної роботи з учнями на основі даних моніторингу)	Травень – серпень 2016	Методичні рекомендації для вчителів та шкільних психологів (3 клас)
11	Проведення формувального експерименту в четвертих класах шкіл-учасниць дослідно-експериментальної роботи щодо формування компетентностей в умовах моніторингу навчальної діяльності учнів та педагогічної діяльності учителя. Апробація діагностичного пакету для визначення рівнів сформованості ключової компетентності уміння вчитися та контрольньо-діагностичних робіт для визначення сформованості рівнів предметних компетентностей	Вересень 2016 – травень 2017	Діагностичний пакет для визначення рівнів сформованості ключової компетентності уміння вчитися та контрольньо-діагностичні роботи для визначення сформованості рівнів предметних компетентностей (4 клас)
12	Висвітлення та обговорення результатів за темою дослідно-експериментальної роботи	Листопад 2016	Матеріали конференції

	на VIII конференції Всеукраїнської асоціації «Розвивальне навчання», на відповідних сторінках сайтів установ-учасників експерименту		
13	Проведення семінарів для педагогів, заступників директорів та психологів експериментальних шкіл щодо результатів формульованого експерименту в 4-му класі, а також з питань використання електронного методичного посібника вчителями	Квітень 2017	Науково-практичні семінари на базі КВНЗ «Харківська академія неперервної освіти», ІППО Київського університету імені Бориса Грінченка, Івано-Франківського ОІППО
14	Проведення констатуючого експерименту в 4-их класах експериментальних шкіл щодо стану рівнів ключових та предметних компетентностей наприкінці четвертого року навчання	Березень-квітень 2017	Порівняльний аналіз результатів дослідження
15	Розробка електронного методичного посібника для вчителів з питань організації навчального співробітництва та навчальної діяльності учнів в 4-му класі	Квітень – травень 2017	Електронний методичний посібник для вчителів (програми РО для 4-го класу)
16	Розробка методичних рекомендацій для вчителів та шкільних психологів щодо вдосконалення навчально-виховного процесу в 4-му класі	Квітень – травень 2017	Методичні рекомендації для вчителів та шкільних психологів (4 клас)

17	Підготовка методичних рекомендацій для вчителів та шкільних психологів щодо вдосконалення навчально-виховного процесу в 3-му та 4-му класах (організація коригувальної роботи з учнями на основі даних психолого-педагогічного моніторингу), а також електронного методичного посібника для вчителів для подання в МОН України для отримання відповідного грифа	Червень 2017	Методичні рекомендації для вчителів та шкільних психологів (3 – 4 класи)
18	Подання методичних рекомендацій для вчителів та шкільних психологів щодо вдосконалення навчально-виховного процесу в 3-му та 4-му класах (організація коригувальної роботи з учнями на основі даних психолого-педагогічного моніторингу), а також електронного методичного посібника для вчителів у МОН України для отримання відповідного грифа для використання в загальноосвітніх закладах	Червень 2017– жовтень 2017	Отримання відповідного схвалення МОН України на методичні рекомендації для вчителів та шкільних психологів щодо вдосконалення навчально-виховного процесу в 3 – 4 класах

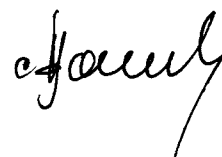
19	Висвітлення результатів дослідження в психолого-педагогічних журналах, на відповідних сторінках сайтів установ-учасників експерименту, монографії	Протягом етапу	Наукові та науково-методичні статті, доповіді на конференції, монографія
20	Підготовка звіту про виконання планових завдань експерименту на формувальному етапі	Червень 2017	Матеріали звіту
Контрольний етап (липень 2017 року – жовтень 2017 року)			
1	Унесення уточнень у розроблений комплекс психолого-педагогічних процедур діагностики ключових та предметних компетентностей за результатами експерименту	Липень – вересень 2017	Комплекс психолого-педагогічних процедур діагностики ключових та предметних компетентностей
2	Подання контрольно-діагностичних робіт для визначення рівнів сформованості предметних компетентностей у МОН України для отримання відповідного схвалення	Серпень – жовтень 2017	Отримання відповідного схвалення МОН України
3	Проведення науково-методичних та науково-практичних семінарів щодо впровадження моделі моніторингу	Жовтень 2017	Науково-методичні та науково-практичні семінари

	ключових та предметних компетентностей у загальноосвітніх навчальних закладах, що працюють за системою розвивального навчання Ельконіна – Давидова		
4	Підготовка звіту про виконання планових завдань експерименту на контрольному етапі	Жовтень 2017	Матеріали звіту
Узагальнювально-підсумковий етап (жовтень 2017 року – червень 2018 року)			
1	Опис у навчально-методичному посібнику концепції моніторингу та комплексу психолого-педагогічних процедур діагностики ключових та предметних компетентностей, методичного інструментарію діагностики та змістовних зв'язків результатів моніторингу з корекційно-розвивальною практикою	Жовтень 2017 березень 2018	Навчально-методичний посібник
2	Подання навчально-методичного посібника у МОН України для отримання відповідного грифа для використання в загальноосвітніх закладах	Березень 2018 – червень 2018	Отримання відповідного схвалення МОН України на навчально-методичний посібник
3	Подання збірника критеріально-	Квітень – червень 2018	Отримання відповідного схвалення МОН України

	орієнтованих тестів для діагностики рівня сформованості ключової компетентності уміння вчитися в МОН України для отримання відповідного схвалення для використання в загальноосвітніх навчальних закладах	2018	України
4	Підготовка звіту про виконання планових завдань експерименту на узагальнювальному етапі	Червень 2018	Матеріали звіту

Науковий керівник:

**Директор Інституту психології імені Г. С. Костюка
Національної академії педагогічних наук України**

С. Д. Максименко

Ініціатори дослідження:

**Ректор Комунального вищого
Навчального закладу «Харківська академія неперервної освіти»**

Л. Д. Покросва

**Директор Незалежного науково-методичного центру
«Розвиваюче навчання»**

А. В. Захаров

ЗАТВЕРДЖЕНО

наказ Міністерства освіти і науки
України

№ _____

База практичного дослідження

Харківська спеціалізована школа I – III ступенів № 85 Харківської міської ради Харківської області (директор Кутнякова Н. В.);

Харківська загальноосвітня школа I – III ступенів № 122 Харківської міської ради Харківської області (директор Гаврилова І.А.);

Харківський ліцей № 161 «Імпульс» Харківської міської ради Харківської області (директор Рибальченко В.В.);

Київський Кловський ліцей іноземних мов № 77 Київської міської ради (директор Співакова І.Б.);

Київська спеціалізована школа I – III ступенів № 239 Київської міської ради (директор Гриценко А.І.);

Косівська загальноосвітня школа I – III ступенів № 1 Косівської районної ради Івано-Франківської області (директор Грималюк Г.М.).

На наступних етапах передбачається розширення бази дослідження.
